

kaſteel
A M E R O N G E N

Jaarverslag 2023

Stichting Kasteel Amerongen

kasteel
A M E R O N G E N

Een Fraay Huys

NU TE ZIEN!
4 JULI T/M 17 DECEMBER 2023

*Zuinigheid met vlijt,
adellijke duurzaamheid*

2023, gelukkig gewoon.

Het jaar 2023 bleek weer als vanouds een 'gewoon' jaar te zijn. Na de coronajaren hebben het team en de ongeveer 250 vrijwilligers laten zien hoe een organisatie als Stichting Kasteel Amerongen als vrijwilligersorganisatie weerbaar en veerkrachtig kan zijn.

Met de afronding van de succesvolle tentoonstelling 'Goet en Bloet' over het rampjaar 1672 en de herbouw van het kasteel, heeft de Stichting met het thema 'Een Fraay Huys' in de 2e helft van 2023 aandacht gevraagd voor het 'gewoon' mogen genieten van het huis en de tuin. Een plek om elkaar te mogen ontmoeten in een historische context. Om een wandeling te maken door de siertuin, moestuin of het kasteelbos waar vrijwilligers het jaar rond veel aandacht besteden aan het onderhouden van flora en fauna. Gewoon omdat het ook fijn is om actief te zijn en te blijven. De Stichting dankt de vele betrokken vrijwilligers en de staf voor alle werkzaamheden die zij in 2023 voor kasteel Amerongen hebben verricht.

In 2023 vond binnen het bestuur op 1 juni een wisseling van de wacht plaats. Herman Sietsma heeft na 10 jaar (eerst in de functie van directeur en later als directeur-bestuurder) afscheid genomen van Amerongen. Wij zijn Herman veel dank verschuldigd voor zijn langjarige inzet en betrokkenheid bij Kasteel Amerongen.

Met het Rijksmuseum is het onderzoek gestart naar de invloed van klimatologische omstandigheden op de 17e eeuwse Van Mekerens kabinetten. Op deze wijze hoopt Stichting Kasteel Amerongen een bijdrage te kunnen leveren aan de verduurzamingsopgaven van het Rijksmuseum. Dit onderzoek wordt in 2024 afgerond.

Met vertrouwen ziet Kasteel Amerongen de toekomst tegemoet. Daarbij blijvend ondersteund door de vele partners die ons meehelpen onder meer het Rijk, de Provincie Utrecht en de Gemeente Utrechtse Heuvelrug en de Stichting Vriendenkring Kasteel Amerongen. De vele bezoekers hebben uiteraard door hun komst en met hun bijdrage geholpen om de Stichting ook financieel weerbaar te laten zijn. Dank daarvoor.

In 2024 is iedereen zeer van harte welkom om 'gewoon' te genieten van Kasteel Amerongen.

Stichting Kasteel Amerongen

Kees Beuving – Voorzitter Raad van Toezicht

Huib van Olden – Directeur-bestuurder

Fotoshoot inrichting 'Fraay Huys' voor de krant. Foto: Menno Bausch

Nieuwjaarsborrel met 150 van de 240 vrijwilligers. Thema: 'Goud'

Inhoudsopgave

1. Beheren & Behouden.....	6
2. Collectie en onderzoek	8
3. Publiek en Programma	10
4. Organisatie & Samenwerking	16
5. Samenwerkingsrelaties	19
6. Financiën, Fondsen & Partners.....	20

Bijlage 1 Verslag Vrijwilligersraad

Schilderen en restaureren aan de waterzijde

Specialistisch kalkstucwerk door Delmotte

Grote beuk met beukenzwam gekandelaberd voor behoud van organismen

Duurzamer en mooier gazonbeheer door maairobots

1. Beheren & Behouden

Gebouwen, Tuinen en Terrein

Stichting Kasteel Amerongen heeft tot doel 'Het beheren, herstellen en behouden van ridderhofstad Amerongen'. Het interieur en ook de tuinen van kasteel Amerongen zijn heel bijzonder, maar ook zeer kwetsbaar, waarbij goed beheer essentieel is.

Gebouwen

In 2023 werd het stallencomplex, inclusief het Noorderpaviljoen, de stallen, het Zuiderpaviljoen, de garage en de duiventil, geschilderd. Deze werkzaamheden, uitgevoerd buiten het terrasseizoen, volgden op de schilderbeurt van de buitenkant van het Huys in 2022.

Aan de grachtzijde van het stallencomplex werd een ponton gebruikt voor een hoogwerker, en aan de voorzijde werden houtrotproblemen aangepakt bij dakkapellen en raampartijen. Door nat weer liepen de schilderwerkzaamheden vertraging op en zullen in 2024 worden afgerond.

Ook Kasteel Amerongen draagt bij aan de verduurzamingsopgave.

Isolerende maatregelen, zoals het afdichten van naden en kieren in het poortgebouw en de oranjerie en het isoleren van de zolder van de oranjerie, werden ook uitgevoerd. Ook werden twee brandmeldinstallaties vervangen.

In de grote zaal werd een vochtprobleem ontdekt, wat leidde tot verkleuring en afbrokkeling van de wandafwerking. Na een droogperiode werd de muur in november gerestaureerd door Bernard Delmotte, een specialist in kalkstucen en restauratie van ornamenten en muren.

Tuinen en Park

De vele tuin vrijwilligers van de siertuin en de bosgroep hebben in 2023 vele uren bij weer en wind gezorgd voor prachtige bloeiende borders en weelderige struiken. De Lange Muurborder is eind 2023 helemaal uitgegraven en wordt begin 2024 opnieuw ingeplant.

Onze historische moestuin leverde een mooie oogst op, door de toegewijde zorg van vele tuin vrijwilligers. Deze oogst werd te koop aangeboden en prachtig uitgesteld op een tafel in het muziekprieel.

De nieuwe paden werden in 2023 voor het eerst onkruidvrij gehouden door een speciaal ontwikkelde schoffelmachine en vrijwilligers van de Landschapsbeheerploegen Utrecht.

De maairobot heeft op het kasteelterrein zijn intrede gedaan en heeft bewezen een prima kostenbesparing te zijn! Als dank heeft de robot een mooi en stijlvol onderkomen gekregen. Een tweede exemplaar is besteld voor 2024.

Bomenzorg

Het onderhoud van de bomen blijft belangrijk vanwege de ernstige droogteschade van voorgaande jaren; met name de celspanning en conditie van de eiken is achteruitgegaan. Na de jaarlijkse boomcontrole is het advies om flink te snoeien opgevolgd.

In het Zuiderbos is de indrukwekkende, ongeveer 200 jaar oude beuk ontdaan van zijn enorme kroon, omdat de steunwortels waren aangetast door de reuzenzwam. De stam blijft staan als voedselbron voor diverse organismen, zoals schimmels, insecten, bacteriën en andere micro-organismen. Deze stervende gigant vervult zo een belangrijke rol in het ecosysteem van het eeuwenoude bos ten zuiden van het kasteel.

De taxuſtafel van ruim een eeuw oud werd weer teruggesnoeid naar zijn oorspronkelijke vorm. De bijbehorende halfronde witte pergola-bank is middels crowdfunding en fondsen gefinancierd en in 2024 gereed.

Wekelijks onderhoud aan de collectie door de nieuwe vrijwilligersgroep Collectiebehoud.

In de ſiertuin wordt het hele jaar gewerkt. Op maandag, woensdag en vrijdag zijn vrijwilligers in de weer.

In november zijn we, in samenwerking met de Wageningen University & Research (WUR), gestart met het in kaart brengen van de gevolgen van droogte voor bomen en de grondwaterspiegel, evenals de hoeveelheid kwel- en hemelwater en de buffermogelijkheden in de grachten. Vier WUR-studenten ondersteunen bij het ontwikkelen van een watermanagementplan om een duurzame en toekomstbestendige aanvoer van irrigatiewater te realiseren.

Helaas heeft de buxusmot ook ons landgoed bereikt. We proberen de buxusvormen weer mooi groen te krijgen door extra bodembemesting, monitoring met feromoonvallen en bestrijding met schimmels. De taxustafel, die begin 2023 werd gesnoeid, heeft binnen één seizoen zijn oorspronkelijke vorm teruggekregen.

Fauna

Bevers blijven actief op het terrein en graven nu ook langs de waterkanten en de dijk, wat aanzienlijke schade veroorzaakt en de walkanten aantast. Twee grote beuken aan de gracht, nabij het paardengraf, zullen naar verwachting komend jaar geen blad meer krijgen en afsterven door knaagschade.

Het onderzoek naar en de stimulering van het broedsucces van de wilde eend van de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging (KNJV) is voor het derde jaar op rij uitgevoerd. Tien broedkorven, uitgerust met wildcamera's met bewegingsmelders, werden geplaatst in de gracht van Kasteel Amerongen. Hierdoor was goed zichtbaar hoe na de broedperiode een hele rij jonge eendjes uit de korven sprong.

2. Collectie en onderzoek

Interieur en collectie

Housekeeping

Onder leiding van Arrienne Zeijlemaker is Kasteel Amerongen gestart met een housekeeping-plan voor het interieur om schade aan collecties te voorkomen en restauraties uit te stellen. Goede instructies en werkmethoden minimaliseren schade tijdens schoonmaak en hantering. Een goed onderhouden gebouw vermindert ook schade door ongedierte, schimmels en vervuiling. De werkgroep Collectiebehoud ondersteunt het onderhoud van het kasteel en de bijgebouwen, waarbij o.a. wekelijks trappen worden gestofzuigd, zolders gecontroleerd en vensterbanken schoongemaakt.

Herindeling van de Paardenzolder

Stagiair Janneke Hofman bereidt de zolder van het stalpleincomplex voor als depot. De uitvoering start in 2024.

Verlichting en Gordijnen

Kasteel Amerongen, een historisch huis met museale functie, streeft naar een natuurlijke beleving van het interieur door historische verlichting en natuurlijk licht te combineren. Vanwege de gevoeligheid van de collectie voor UV-licht wordt daglicht beperkt door beschermende maatregelen zoals verduisteringsgordijnen, UV-filters op ramen en gesloten buitenluiken. Recentelijk zijn op de Galerij en de Hal nieuwe beschermende rolgordijnen geïnstalleerd, gemaakt van een speciale screenstof, om schadelijke effecten van daglicht te verminderen terwijl de zichtbaarheid van het interieur behouden blijft. Het is het streven om deze gordijnen in alle ruimtes te plaatsen.

Onderhoudswerkzaamheden:

- De gordijnen uit de Eetkamer zijn geconserveerd en teruggehangen.
- Tapijten zijn opgerold en ingepakt.
- De Bibliotheekgroep kreeg een opfriscursus boekonderhoud.
- Familieportretten op de Galerij zijn geïnspecteerd.
- Het podium op de Galerij is vervangen en de verlichting verbeterd.

Bruikleen en Aankoop

Een gravure van Willem III is uitgeleend aan Slot Zuylen voor een expositie. Kasteel Amerongen heeft twee kopjes en een bord met het wapen van familie Van Reede gekocht, als aanvulling op een eerder aangekocht suikerpotje.

Onderzoek

Klimaatmeting

Het binnenklimaat beïnvloedt de conditie van objecten sterk. Klimaatexperts Marc Stappers en Bart Ankersmit van de RCE gaven daarom een workshop aan vrijwilligers van Utrechtse kastelen over klimaatmetingen en analyse. Hierdoor kan Kasteel Amerongen, met de nieuwe Werkgroep Binnenklimaat, maandelijks de meetgegevens van de verschillende ruimtes analyseren.

Onderzoek binnenklimaat

In de Grote Zaal staan twee zeldzame 17-eeuwse kabinetten van Jan van Mekerens, versierd met bloemenmarqueterie. Eén van de kabinetten is eerder uitgebreid gemonitord en gefotografeerd om de invloed van binnenklimaatwisselingen te begrijpen. In 2023 startte een onderzoek naar de invloed van klimaatveranderingen op dit kabinet en een houten paneel, als onderdeel van het 'Climate4wood' project. Dit project, dat streeft naar een duurzamer

museumklimaat, is een samenwerking tussen het Rijksmuseum, TU Eindhoven en Kasteel Amerongen.

Aangekochte serviesdelen

Collectiebehoud inspecteert op plaagdieren

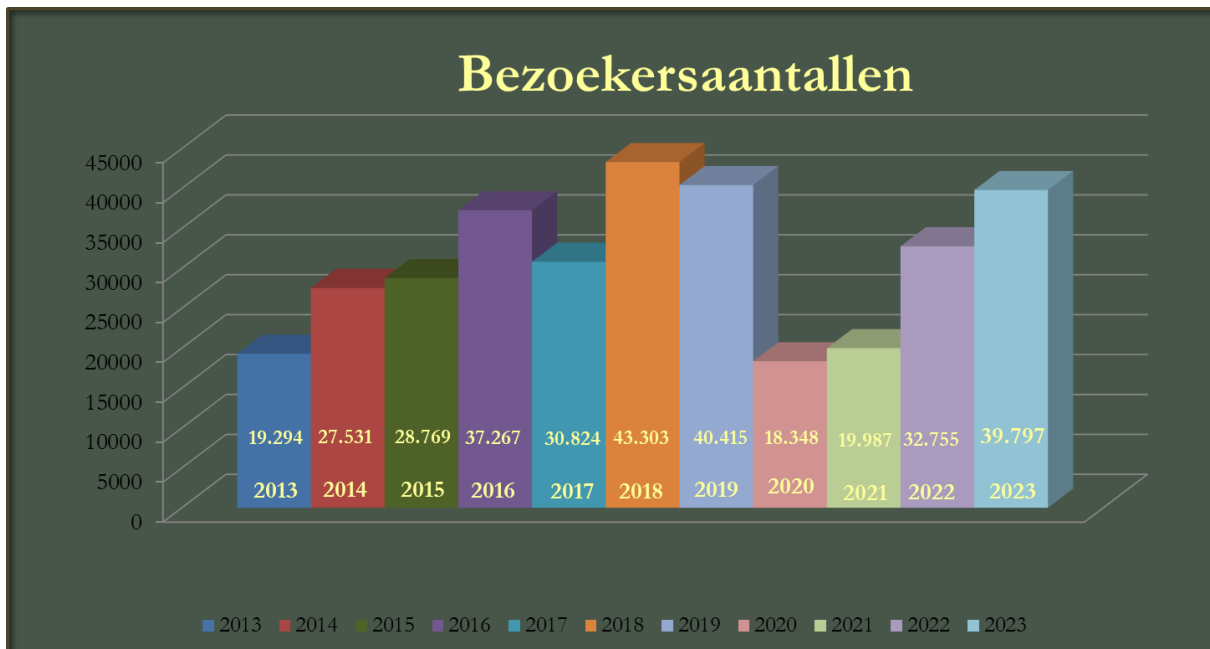
Het eeuwenoude Van Mekerenkabinet vol met meet-sensoren voor het 'Climate4wood' project

3. Publiek en Programma

Publiek

In 2023 heeft Kasteel Amerongen bijna evenveel bezoekers verwelkomt als in 2019, voor de coronapandemie. Door de nieuwe aanpak van rondleidingen in kleinere groepen en het meer gefaseerd binnenlaten van bezoekers tijdens 'zaalgids'-dagen, is het aanbod iets kleiner geworden. Dit zorgt echter voor een betere bescherming van de collectie en waarborgt het behoud ervan.

Het afgelopen jaar was het eerste 'normale' bezoekersjaar. We zien dat het merendeel van de bezoekers nog steeds direct aan de kassa een kaartje koopt, wat regelmatig leidt tot teleurstelling omdat met name de rondleidingen dan al volgeboekt zijn. Het percentage bezoekers met een museumkaart is in 2023 iets toegenomen en ook buitenlandse bezoekers weten Kasteel Amerongen steeds vaker te vinden. Gezinnen met kinderen bezoeken het kasteel iets vaker, vooral in de weekenden. De spreiding van de bezoekers over de dag en de maanden is in 2023 eveneens verbeterd.

Maand	Bezoekersaantallen per maand										
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Januari	422	620	976	1183	1072	1047	1235	1051	0	120	1173
Februari	582	1065	1078	1250	1038	1107	1116	1114	0	694	1250
Maart	1051	1061	1185	2112	1438	1381	1475	538	0	1438	2112
April	1672	2790	2088	2450	2607	2367	3083	0	0	2591	2450
Mei	2371	2506	4347	3792	2623	4706	4470	0	0	2623	3792
Juni	1839	2923	1977	3458	2848	3775	4290	1461	1854	2848	3458
Juli	1771	3143	3167	5094	3672	3613	3718	3245	4489	3672	4094
Augustus	3729	4320	4003	5244	4462	4868	6067	4212	5023	4462	5254
September	2409	2645	2745	4516	3335	4695	5174	3117	4035	3335	4506
Oktober	1898	3046	3056	4416	3175	4362	3874	2403	3114	3175	3416
November	971	1250	1322	955	1582	4052	2403	746	1086	1948	2047
December	579	2162	2825	2797	2972	6857	3510	461	386	4523	4794
Totaal	19.294	27.531	28.769	37.267	30.824	43.303	40.415	18.348	19.987	32.755	39.797

Publieksbereik

Free publicity

RTV Utrecht maakte de serie "Adel in Utrecht", waarin in deel twee Jemima de Brauwere haar jeugd op Kasteel Amerongen beschreef en onze conservator, Lodewijk Gerretsen, vertelde over het Rampjaar 1672, de herbouw van het kasteel en de brieven van Margaretha Turnor.

Het Gelders Genootschap en de Nederlandse Kastelenstichting werken samen aan het onderzoeksproject "Oorlog in Arcadië, 1940-1945", waarbij Kasteel Amerongen werd behandeld in de documentaire "Utrechtse landgoederen in Oorlogstijd". Historicus Leo van Putten werd geïnterviewd over de impact van de oorlog op het dorp Amerongen en de bewoners van het kasteel. De documentaire is uitgezonden door RTV Utrecht

Social media

Kasteel Amerongen is te volgen op Instagram, Facebook, LinkedIn en X, waar regelmatig de prachtigste foto's verschijnen met inhoudelijke verhalen.

Medium	2023	2022	2021	2020	2019
Websitebezoek	1.236.789	917.694	703.904	599.091	520.237
Facebook volgers	4.263	4071	3685	3315	2977
Instagram volgers	3.900	3366	3015	2500	1500
X (twitter) volgers	2140	2209	2170	2134	1047
LinkedIn	712	512	316	236	geen
Nieuwsbrief abonnees	1805	1810	1894	1416	1000

Programma 2023

Verlengd: Expositie Rampjaar 1672

De tentoonstelling 'Goet en Bloet: strijdvaardige familie verliest kasteel in Rampjaar 1672' trok in 2022 meer dan 31.000 bezoekers. Vanwege dit succes werd besloten de expositie te verlengen tot 2 juli 2023. Bezoekers konden meer ontdekken over de familie Van Reede en hun cruciale rol tijdens het Rampjaar 1672. Exclusieve rondleidingen door de conservator, speciaal voor Museumkaarthouders, waren ook populair en snel volgeboekt, zowel in februari als in april.

Voorjaarsvakantie

Het thema van de Voorjaarsvakantie op Kasteel Amerongen was gebaseerd op de woorden van Margaretha Turnor: "Die goet bewaert is wel versorcht." Kinderen konden hun meest dierbare bezit tonen of tekenen in de Bentinckkeuken, terwijl bezoekers zichzelf konden vastleggen met hun meest waardevolle bezittingen.

"Een Fraay Huys"

Vanaf 4 juli werden de fraaiste kamers van Kasteel Amerongen geopend onder het thema 'Een Fraay Huys: zuinigheid met vlijt, adellijke duurzaamheid'. Bezoekers konden tot en met 17 december 2023 de Koningskamer bewonderen en de zeldzame bibliotheek verkennen, een van de weinige bewaard gebleven 'adelsbibliotheken' in Nederland. De objecten vertelden de geschiedenis van de bewoners en toonden het belang van zorgvuldigheid en duurzaamheid door de generaties heen. In de zomermaanden konden bezoekers ook de Engelenkamer bezoeken, waar textielvrijwilligers eeuwenoude stoffen met zorg conserveerden. Daarnaast was er een fototentoonstelling genaamd 'De ziel van het Huys' door vrijwilliger Hans Neecke.

Oubliën en andere heerlijkheden uit het kookschrift van mevrouw Rosande (18^e eeuw)

Het hele Huys vol kerstboeketten gemaakt door de 'Bloemengroep'

Concerten in het Zomerpaviljoen en op de Galerij van het Huys waren steeds snel uitverkocht

Na goedkeuring van het Koninklijk Huis mocht de Kerstman in het Koningsbed logeren.

De vrijwilligers mochten als eerste alle mooie kerstversieringen bewonderen bij de Pré-kerstavond

Adel in Utrecht

Op 13 mei werd de publicatie "Adel en Ridderschap in Utrecht" van historicus Renger de Bruin gepresenteerd. Naar aanleiding hiervan werd een documentairereeks gemaakt waarin de eeuwenlange rol van de adel in Utrecht centraal stond.

Historische High Wine

Geïnspireerd op het 300 jaar oude kookschrift 'Mevrouw Rosande' en andere kookschriftjes uit de bibliotheek van het kasteel werden proeverijen van historische hapjes en wijnen georganiseerd. Toegelicht en bereid door culinair historica Manon Hensen en wijnhistorica Mariëlla Beukers.

Dag van het Kasteel

Tijdens het Pinksterweekend stond de Dag van het Kasteel in het teken van 'Upstairs / Downstairs', waarbij het personeel van kastelen en buitenplaatsen centraal stond. Bezoekers konden zowel het boven- als het onderhuis van het kasteel verkennen.

Grietmarkten

De Grietmarkten vonden weer plaats op het Margaretha Turnorplein, waar Kasteel Amerongen aanwezig was om bezoekers te informeren en nieuwe vrijwilligers te werven.

Open Monumentendagen

Het thema van de Open Monumentendagen was Levend Erfgoed. De Engelenkamer kon gratis bezocht worden en er waren gratis rondleidingen door de tuinen. De tuin was gratis toegankelijk voor iedereen.

Maand van de Geschiedenis

De Maand van de Geschiedenis in oktober stond in het teken van vindingrijkheid en vernieuwing, met de expositie EUREKA! Drie jonge kunstenaars maakten nieuw werk naar onderzoek van een jonge historica.

Speur- en zaklampentochten

Er werden diverse speurtochten georganiseerd door de tuin en het kasteel, inclusief volgeboekte zaklampentochten voor kinderen van 7-10 jaar.

Kerst

Vanaf 21 december was het kasteel in kerstfeer gehuld, met prachtige boeketten en kerstbomen vol nieuwe kerstversieringen gemaakt door de Engelen. De Koningskamer werd, na officiële schriftelijke goedkeuring van het Koninklijk Huis, als logeerkamer aan de Kerstman ter beschikking gesteld. Gedurende de hele kerstperiode sliep de Kerstman in het Koningsbed. Hij mocht, als men heel stil deed, even bekeken worden in zijn slaap. Een Kerstmannetjes-speurtocht door de tuin en het kasteel gaf een vrolijke drukte met zoekende kinderen.

Concerten van de Stichting Vriendenkring Kasteel Amerongen.

Van wereldberoemde musici en jong toptalent op de eerste verdieping van het Kasteel tot jazz- en kinderconcerten in het Zomerpaviljoen. In 2023 waren er optredens van het Storioni Trio, de Academisten van het KCO, Anna Fedorova & Friends, Valentine Tóth, Karin Stroobos en jong talent van De Zeister Muziekdagen. Ton Koopman en Tini Mathot gaven twee concerten op het huisorgel en een eigen klavecimbel. "Jazz at the Castle" keerde terug met Pepijn de Wit & band, gevolgd door trompettist Eric Vloeimans met Tuur Florizoone. Het Utrechts Studentenkwartet gaf een kinderconcert en Britta Maria zong Franse chansons in het Zomerpaviljoen. Piere Bokma en Gijs Scholten van Asschat gaven een bijzonder Shakespeare college in het Koetshuis.

Lievegoed-zorggroep weefde uniek keukenlinnen.

Maatschappelijke stagiaires welkom!

Met de eerste zon is het goed toeven op het terras

Drukke dagen bij de kaartverkoop zijn weer helemaal terug

Met een zaklamp door het pikdonkere kasteel.
Altijd een succes bij kinderen

Schoolklassen ontdekken praktische vaardigheden tijdens de
diverse schoolprogramma's van de educatie-vrijwilligers

Oranjerie - Kasteelwinkel Annebetje

Onze kasteelwinkel kende in 2023 een bijzonder goed jaar met een aanzienlijke omzetstijging. Er is enorm hard gewerkt door vrijwilligers die dagelijks de verantwoordelijkheid op zich nemen om de kaartverkoop te realiseren, VVV-informatie te geven, thee, koffie en ijs te verkopen en te zorgen voor een bijzonder smaakvol winklassortiment. Van (historische) boeken tot een groot aanbod aan prachtige cadeauartikelen en lokale producten, zoals jam, handgemaakte speldenkussens, geurzakjes en boekenleggers, gemaakt door onze (textiel)Engelen en natuurlijk ons eigen Kasteelsap.

Lokaal gebakken lekkers bij een heerlijke kop thee in de Oranjerie

Sap van de appels en peren uit de kasteeltuin

Educatie

Het aantal basisschool-leerlingen dat het kasteel bezocht is in 2023 afgenomen ten opzichte van 2022. De 688 basisschool-kinderen en 72 van het voortgezet onderwijs hebben de diverse programma's gevolgd die we in samenwerking met De Werkhoven aanbieden. Voor 2024 zal er op de website meer aandacht besteed worden aan de mogelijkheden voor schoolbezoeken. De vijf educatievrijwilligers, die de schoolprogramma's verzorgen, hebben behoefte aan meer leden in hun groep om aan de vraag te kunnen voldoen. De speciale kinderprogramma's in de schoolvakanties worden in 2024 heroverwogen gezien de geringe opkomst.

In 2022 ontwikkelden Slot Zuylen en de kastelen Amerongen en Middachten een educatief programma over het Rampjaar 1672 voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs. In april 2023 volgden 160 leerlingen van het Revius Lyceum Doorn dit programma, met als doel hen kennis te laten maken met de betekenis en impact van het Rampjaar voor de bewoners van de kastelen en hun omgeving.

Middelbare scholieren krijgen uitleg over het 'Rampjaar' 1672-73

4. Organisatie & Samenwerking

Professionele staf

De betaalde personele bezetting zag er in 2023 als volgt uit:

Functie	Fte	Naam
Directeur-bestuurder	0,4	<i>Dhr H.H. Sietsma</i> <i>Tot 1-6-23</i>
	0,8	<i>Dhr. H. van Olden</i> <i>Vanaf 1-6-23</i>
Hoofd publiekszaken en vrijwilligers	0,8	<i>Mw. W. Elbers</i>
<i>Hoofd collectie</i>	1,0	<i>Dhr L. Gerretsen</i>
<i>Hoofd gebouwen, tuin & terrein</i>	1,0	<i>Dhr. R. Elbertse</i>
<i>Secretariaat</i>	1,0	<i>Mw. L. van Manen</i>
<i>Projectadministratie</i>	0,4	<i>Mw. M. Verdenius</i>
<i>Medewerker PR & Communicatie</i>	0,2	<i>S. van Tuijl tot 1-7-2023</i>
<i>Medewerker kaartverkoop</i>	0,6	<i>Mw. J. Honders</i>
<i>Medewerker openstelling weekend</i>	0,4	<i>Mw. A. Barnouw</i>
<i>Collectiebeheerder (betaald door Mondriaan Fonds)</i>	0,2	<i>Mw. D. Splinter tot 1-6-2023</i>
<i>Behoudsmedewerker</i>	0,3	<i>Mw. J. den Otter</i>
<i>Behoudsmedewerker</i>	0,2	<i>Mw. J. Anastasiadis (tot 1-11-2023)</i>
<i>Interieurverzorger</i>	0,2	<i>Mw. A. Elenbaas</i>

Begin juni heeft Herman Sietsma afscheid genomen als directeur-bestuurder van Stichting Kasteel Amerongen. Van april 2013 tot eind mei 2023 heeft Sietsma een cruciale bijdrage geleverd om Stichting Kasteel Amerongen vitaal en financieel gezond te maken. In tien jaar tijd heeft hij het kasteel weten te bestendigen als een cultuuricoon van nationaal belang.

Ter gelegenheid van zijn afscheid vond op 5 oktober het symposium 'Blijvend Een Sterk Huis' plaats, met sprekers als Prof.Dr.

Renger de Bruin, Franz Graf zu Ortenburg, Drs. Leo van Putten en Dr. Luc Panhuysen. Herman werd ook geëerd door Commissaris van de Koning Hans Oosters, die hem de erepenning van de Provincie Utrecht uitreikte.

Op 1 juni trad Huib van Olden aan als nieuwe directeur-bestuurder. De eerste maanden heeft hij zich ingelezen, ingewerkt en voerde hij vele kennismakingsgesprekken.

In november heeft Jolanda Anastasiadis, medewerker collectie beheer en behoud, afscheid genomen.

Na 1 juli is de functie van medewerker communicatie en PR die ad interim vervuld werd door Sanne van Tuijl niet meer ingevuld.

Raad van Toezicht

De RvT heeft in 2023 vier keer vergaderd en diverse hebben leden zich in adviescommissies tevens gebogen over de opvolging van de directeur-bestuurder, tuin en interieur en de financiën.

De stichting Adel in Nederland overhandigde Herman Sietsma ter gelegenheid van zijn afscheid een kwartierstaat Van Reede. V.l.n.r.: jonkheer Arnold Geversdrs. Herman Sietsma, oud-directeur-bestuurder Stichting Kasteel Amerongen, mr. Huib van Olden, de nieuwe directeur-bestuurder van Stichting Kasteel Amerongen, en John Töpfer, directeur stichting Adel in Nederland.

Studenten

Ook in 2023 heeft een groepje studenten in de zomermaanden als zaalgids gewerkt bij Kasteel Amerongen. Het aantal gidsdiensten tijdens de zomervakantie is te groot om helemaal door vrijwillige gidsen te laten uitvoeren.

Vrijwilligers

Kasteel Amerongen mag zich gelukkig prijzen met een grote groep zeer betrokken vrijwilligers die op bijna alle terreinen en afdelingen werkzaam zijn t.b.v. het behoud en de openstelling van het geheel.

In 2023 hebben ongeveer 240 vrijwilligers, verdeeld over 13 werkgroepen, regelmatig activiteiten ontplooid voor Kasteel Amerongen. Elk van deze werkgroepen heeft een coördinator uit de eigen vrijwilligersgelederen. De werkgroepcoördinatoren hebben regelmatig overleg met hun leidinggevenden van de professionele staf.

In 2023 hebben de vrijwilligers ongeveer 30.000 uur gewerkt op Kasteel Amerongen. Dit komt overeen met 15 voltijds-equivalenten (fte's). Hierbij zijn alle uren die thuis of elders zijn besteed aan onderzoek, voorbereiding of thuiswerk niet meegerekend.

Werving nieuwe vrijwilligers

In 2023 is stevig inzet op de werving van vrijwilligers; tijdens de Grietmarkten, op een speciale Vrijwilligersmarkt in maart en oktober en via diverse vrijwilligersvacaturebanken zijn nieuwe vrijwilligers geworven. De werving is en blijft een punt van zorg, omdat steeds minder mensen zich op vaste basis lijken te willen committeren aan vrijwilligerswerk. Bij SKA zien we dat de veroudering parten speelt bij de inzet. In 2023 zijn 24 nieuwe vrijwilligers aangetreden.

Naast een jaarlijkse BHV-cursus hebben we in 2023 een ontruimingstraining en -oefening gedaan. Ook hebben vele publieksvrijwilligers een portofoon-training gehad door middel van een spel. De workshop Klimaatmeting in de praktijk en een intensieve training housekeeping voor nieuwe groepen vrijwilligers werden vol interesse gevolgd. Voor nieuwe gidsen en gidsen die graag een kennis-opfrissing wilden werden er geschiedeniscolleges over de bewoners van Kasteel Amerongen gegeven door Lambert Klaus als onderdeel van hun opleidingstraject.

Vrijwilligersbijeenkomsten

In 2023 zijn vier seizoensborrels georganiseerd, die soms werden voorafgegaan door een lezing. Tijdens de lenteborrel in maart was er een lezing over Ursula Philippota van Raesfelt, vrouwe van Middachten, door Hélène Bremer. De zomerborrel vond plaats in juni en stond in het teken van het afscheid van directeur-bestuurder Herman Sietsma. Hij werd toegezongen door een koor van enthousiaste vrijwilligers, toegesproken door Annebetje en een 'hoedjes-figuur'. Prof.Dr. Renger de Bruin hield een lezing over Ridderschap Utrecht met name de heren van ridderhofstad Amerongen, tijdens de herfstborrel in oktober. In december waren alle vrijwilligers welkom op de vooravond van de speciale Kerstopenstelling, voor een proefronde én een glas glühwein of warme chocolademelk.

Daarnaast vonden er informatieavonden plaats, met lezingen over relevante thema's, en zeepkistbijeenkomsten. Zo werd in juni het nieuwe thema 'Een Fraay Huys' toegelicht, met speciale aandacht voor historische stoffering, door Aagje Gosliga, die er een proefschrift aan heeft gewijd.

Tijdens de seizoensborrels ontmoeten alle werkgroepen elkaar en praten bij met hun collega's

Sommige vrijwilligers werken in groepsverband maar lang niet iedereen ziet zijn werkgroepgenoten regelmatig

De (scholings-)lezingen zijn naast informatief ook heel gezellig.

Af en toe vergaderen is voor sommige werkgroepen essentieel.

Helpen bij andere werkgroepen gebeurt steeds vaker. Zoals een ochtend buiten fruit plukken door de winkeldames.

Moestuinvrijwilligers in zomers chique tijdens de zomerborrel. Dat is even heel anders.

In september vond de jaarlijkse appel- en perenoogst plaats, waarbij veel vrijwilligers de handen uit de mouwen staken. Deze is ook dit jaar weer verwerkt tot heerlijk kasteelsap, dat uiteraard verkocht wordt in de kasteelwinkel.

Vrijwilligersraad

De Vrijwilligersraad van Stichting Kasteel Amerongen heeft in 2023 de staf en de vrijwilligers met raad en daad bijgestaan. De adviesgroep van negen vrijwilligers, die ieder een aantal werkgroepen vertegenwoordigt, voorziet de directie van goede raad en advies over vrijwilligers en ondersteunt bij het opzetten en bijsturen van het vrijwilligersbeleid. De VR is enthousiast en geeft constructieve feedback aan de organisatie. Daarnaast wordt er hard gewerkt aan verbeteringen op het gebied van communicatie, handboeken en plannen waarbij vrijwilligers betrokken zijn. Inmiddels is er voor elke werkgroep een up to date handboek én is er een overkoepelend Algemeen Handboek Vrijwilligers, waarin o.a. de vrijwilligersbijeenkomst en de gedragscode zijn opgenomen.

De VR heeft een eigen jaarverslag dat als bijlage is bijgevoegd.

5. Samenwerkingsrelaties

Provincie Utrecht

De Provincie Utrecht heeft ons met raad en daad bijgestaan. Op regelmatige basis vindt overleg plaats op het provinciehuis en op het kasteel. Ook bestuurlijk werd met de gedeputeerde de heer Rob van Muilekom de

actualiteiten besproken. De financiële impuls die de Provincie ons geeft is een stevige basis voor het kunnen exploiteren van het Huis. Daar is Stichting Kasteel Amerongen de Provincie zeer erkentelijk voor.

SSK

In het samenwerkingsverband Stichting Samenwerkende Kasteelmusea (SSK) is enthousiast samengewerkt om diverse onderwerpen die relevant zijn voor Kasteel De Haar, Museum Huis Doorn, Slot Zuylen en Kasteel Amerongen ter hand te nemen. Zo is onder meer de verduurzamingsopgave voor deze huizen na diverse onderzoeken, tezamen in een roadmap gebundeld. Juist hier geldt dat de krachten bundelen voor wat betreft kennis essentieel is.

SVKA en Athlone Society

De Stichting Vriendenkring Kasteel Amerongen (SVKA) draagt bij aan de instandhouding van Kasteel Amerongen, de daarin aanwezige collecties, de tuin en het park. Daarnaast programmeren en bekostigen zij de concertreeks op Kasteel Amerongen.

De Athlone Society is in 2023 nieuw leven ingeblazen met veel nieuwe leden en een hernieuwd enthousiasme om bij te dragen aan herstel van de collectie en verbetering aan museumfaciliteiten.

Stichting Kasteel Amerongen is alle samenwerkingsrelaties zeer erkentelijk voor de samenwerking en de financiële ondersteuning.

6. Financiën, Fondsen & Partners

In financieel opzicht heeft SKA de uitgaven en de inkomsten in evenwicht weten te houden met een klein tekort.

Hieronder de verkorte staat van baten en lasten.

Inkomsten 2023	
Entree	€ 289.000
Winkel	€ 45.000
Theeschenkerij	€ 43.000
Huur	€ 296.000
Projectsubsidies	€ 68.000
Subsidies/donaties	€ 146.000
Bijdrage SCBS	€ 375.000
Exploitatiesubsidies	€ 303.000
Totaal	€ 1.565.000
Uitgaven 2023	
Personeel/vrijwilligers	€ 634.000
Kosten gebouwen en tuin	€ 529.000
Collectie	€ 122.000
PR/communicatie	€ 16.000
Exposities/activiteiten	€ 80.000
Projecten	€ 68.000
Algemene kosten	€ 139.000
Totaal	€ 1.588.000
Exploitatiesaldo	-€ 23.000

Fondsen

Stichting Kasteel Amerongen dankt alle subsidiënten en speciale fondsen voor alle steun die zij het afgelopen jaar heeft mogen ontvangen.

Provincie Utrecht
 Het Cultuurfonds
 K.F. Hein fonds
 Ridderlijke Duitse Orde
 M.A.O.C. Gravin van Bylandt Stichting
 Gemeente Utrechtse Heuvelrug
 Utrechtse Ridderschap
 Van Baaren Stichting
 Mondriaan Fonds
 Stichting Mien van 't Sant Fonds
 De Gijsselaar Hintzenfonds
 A.H. Martens van Sevenhoven Fonds
 Hendrik Muller Fonds
 Stichting Dioraphte
 Stichting Bonhomme Tielens
 Dinamo Fonds

Athlone society
 Stichting Vriendenkring Kasteel Amerongen

Partners

In 2023 werkten we onder meer samen met:
 Hohenzollern-Orte
 Netzwerk Preussen in Westfalen

Bijlage 1: Verslag Vrijwilligersraad

Doelstelling Vrijwilligersraad

De Vrijwilligersraad (VR) heeft tot doel het borgen van de samenwerking en de communicatie met de directie en het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de vrijwilligers. De VR vertegenwoordigt de vrijwilligers in besluitvormingsprocessen die vrijwilligerswerk aangaan en kan gevraagd en ongevraagd advies hierover uitbrengen aan de directie.

Leden van de VR

In 2023 was de VR als volgt samengesteld:

Naam	Namens de werkgroep
Hans van Toor (voorzitter)	Rondleiders
Paul van Veen (plv vz)	Dagmanagers
Saskia Cornel (secretaris)	Kasteelwinkel (Winkel, Kaartverkoop en Theeschenkerij)
Tineke Camps	Educatie, bloementeam en boekenploeg
Rob van Laar	Podiumkunsten
Roderick Groenewegen	Klusteam
Reiny Muller	'Engelen' (de textielvrijwilligers)
Anja Stofberg	Gidsen
Tineke Roos	Siertuin, moestuin en parkbosploeg

De VR heeft acht keer vergaderd in 2023, vier vergaderingen met alleen de VR-leden (VR-vergaderingen) en vier vergaderingen waarbij ook de directeur-bestuurder en het hoofd publiekszaken en vrijwilligers aanwezig waren (VR-Plus vergaderingen).

De vergaderingen waren openbaar en de goedgekeurde verslagen waren voor iedereen in te zien via de Nieuwsbrief en op Google Drive. Ook lag er in de personeelskeuken van het Huys, de Oranjerie en het tuinhuisje een VR-map met daarin o.a. verslagen van alle vergaderingen.

Leden van de VR

In mei 2023 zijn er enkele wijzigingen geweest in de samenstelling van de VR. Karin Melger en Michèle van Leeuwen hebben hun functie neergelegd. Anja Stofberg en Reiny Muller zijn in hun plaats toegetreden. In het schema staat welke werkgroep zij vertegenwoordigden. De werkgroep "Opgeruimd staat netjes" is onder de nieuwe naam "Collectiebehoud" overgegaan naar Hans van Toor. Saskia Cornel was vanaf 23 mei 2023 secretaris.

Algemeen

Medio 2023 is er een wisseling van directeur-bestuurder geweest. Herman Sietsma heeft afscheid genomen van SKA, Huib van Olden is als zodanig aangesteld. De VR is desgevraagd betrokken geweest bij de sollicitatieprocedure. Vanuit de VR zijn twee vrijwilligers door de voorzitter Hans van Toor en secretaris Karin Melgers geselecteerd om zitting te nemen in een adviescommissie, als onderdeel van de sollicitatieprocedure. De VR is tevreden over de rol die deze twee vrijwilligers hebben kunnen spelen in het gehele proces, maar is wel minder positief over de langdurige gang van zaken van het proces als geheel.

In de samenwerking tussen de VR en SKA zag de VR al in 2022 dat de medewerkers van de staf overbelast waren. Ook in 2023 was dit een punt van zorg. De situatie leidde er onder andere ook toe dat actiepunten vanuit de vergaderingen van de VR niet afgewikkeld konden worden. Aangezien dit er toe kan leiden dat er minder verbinding wordt gevoeld door de vrijwilligers, bleef dit een punt van zorg van de VR. Ook met de nieuwe directeur-bestuurder is dit in alle openheid besproken.

Op verzoek van de (nieuwe) directeur-bestuurder, zijn de nog openstaande actiepunten van de staf tijdelijk on hold gezet teneinde zich eerst te kunnen oriënteren op de voorliggende taken en taakverdeling bij de medewerkers van SKA. De VR heeft in dit kader een prioritering in

de openstaande actiepunten aangebracht en deze ter advisering aan de directeur-bestuurder aangeboden. Op deze manier heeft de VR aangegeven welke zaken zij het meest prangend vindt. De VR stelt met tevredenheid vast dat een aantal punten voortvarend ter hand is genomen. De samenwerking met de nieuwe directeur-bestuurder en zijn staf werd als prettig ervaren.

Bespreekpunten 2023

Een aantal bespreekpunten die in 2022 zijn gestart liep door in 2023. De bespreekpunten betroffen met name de actiepunten waarbij de staf een rol had. De belangrijkste (oude en nieuwe) bespreekpunten uit 2023 worden hier genoemd.

Het in 2022 veelvuldig besproken onderwerp (zaal)gidsen en bijbehorende roosterproblemen is ook dit jaar aan de orde gebleven, omdat de VR-leden zich hierover zorgen hebben gemaakt. In 2023 was dit punt nog niet opgelost, ook al was het fijn dat er financiering vanuit de provincie Utrecht vrij kwam voor de inzet van studenten.

In het gehele jaar is, in het kader van het nieuw gevormde vrijwilligersbeleid, verder gewerkt aan het Algemeen Informatieboek, met daarop aansluitend specifieke handboeken, functieprofielen voor de diverse werkgroepen, een routing vanaf het kennismaken tot en met en het afscheid nemen van vrijwilligers met bijbehorende werkformulieren, een gedragscode en een vrijwilligerscontract. De VR-leden hebben hier actief in ondersteund en dit geheel is in 2023 nagenoeg gereed gekomen.

Een lid van de VR heeft onderzoek gedaan naar de voorwaarden voor het instellen van een vertrouwenspersoon; op aandringen van de VR is door de nieuwe directeur-bestuurder een vertrouwenspersoon voor vrijwilligers benoemd: Willemien Groenewegen.

De VR vindt het vergroten van de toegankelijkheid van Kasteel Amerongen, één van de pijlers van de eerder verleende subsidie op grond van de Iconenregeling, belangrijk en heeft bij de staf aangedrongen op het oppakken van dit onderwerp. Verschillende vrijwilligersgroepen zijn immers betrokken bij openstelling van het kasteel voor een groter publiek. Aangezien de (financiële) middelen van SKA beperkt zijn, heeft de VR besloten om op termijn op eigen initiatief dit onderwerp op te pakken, teneinde omtrent gemakkelijke, goedkope vormen van toegankelijkheidsvergroting te kunnen adviseren.

De VR heeft een heldere regeling omtrent het tellen en verantwoorden van de inhoud van de fooienpotten voorgesteld aan de directeur-bestuurder, die de regeling heeft overgenomen. De regeling is vastgelegd in de Notitie Fooienpot SKA.

Verder heeft de VR in 2023 bij de staf aandacht gevraagd voor een nieuw BHV-plan, het ten behoeve van met name de gidsen een uitleg/standpunt omtrent de eventuele verhouding tussen de bewoners van kasteel Amerongen en het slavernijverleden, het gebrek aan een functionaris marketing en de structurele werving van vrijwilligers voor de werkgroepen die extra mensen nodig hebben.

Andere onderwerpen die aan bod gekomen zijn in diverse besprekingen van de VR waren de herkenbaarheid van vrijwilligers, de (on)mogelijkheid van (reis)kostenvergoeding, evaluaties van evenementen en festiviteiten en de evaluatie van het functioneren van de VR.

De VR werd ook bereikt door vrijwilligers die meedenken over de organisatie van de dienstverlening. Naast het "aanspreken in de wandelgang", zijn er 5 e-mails binnengekomen, die door voorzitter en/of secretaris zijn beantwoord. Eénmaal is een vrijwilliger als toehoorder bij een vergadering aanwezig geweest.

31 december 2023

Het jaar 2023 sloot af met hoog water. De installaties onder het koetshuis moesten ontmanteld worden. Het onderhuys hoefde gelukkig niet ontruimd te worden. Het waterpijl binnendijks moest dagelijks gereguleerd worden om welvorming te voorkomen. We maakten hier een filmpje van op social media. Dit werd de meest geziene uiting van 2023 die ruim 456.000 keer bekeken werd. Bekijk hier het filmpje: <https://www.instagram.com/stories/archive/18120404749330441/>